

Ohranimo čebele

RAZSTAVA O ČEBELAH IN
ČEBELARSKI TRADICIJI
NA SLOVENSKEM

28. 5.-15. 11. 2017

MEDIJSKO SPOROČILO

Štanjel, 25. maj 2017

Spoštovani,

vabimo vas na Grad Štanjel na slovesnost ob odprtju nove razstave, ki bo to poletje posvečena čebelam in slovenski čebelarški tradiciji. Ob tej priložnosti bomo predali svojemu namenu novozgrajeno rekonstrukcijo Fabianijevega čebelnjaka, postavljenega v obdobju med obema vojnama. Prireditev bomo zaključili ob druženju v Ferrarijevem vrtu.

Dogodek bo v nedeljo, 28. maja 2017, ob 15. uri, na grajskem dvorišču v Štanjelu.

Z nagovorom župana in kratkim kulturnim programom bomo odprtje razstave začeli z ogledom prenovljenega vstopnega prostora v Galeriji Lojzeta Spacala in razstave v prvem nadstropju, nadaljevali pa ob Kobiljskem stolpu ob novem čebelnjaku.

Razstava, ki jo je pripravil **Ljubljanski grad** v sodelovanju s **Čebelarsko zvezo Slovenije, Čebelarškim muzejem iz Radovljice, Goriškim muzejem** in številnimi posamezniki, bo odprta do sredine novembra, ob njej pa prirejamo številne spremljevalne dogodke. Program se bo sproti dopolnjeval, podrobnejše informacije bodo dostopne na naši spletni strani **www.stanjel.eu**.

O programu:

Ob 15.00 – začetek na grajskem dvorišču

Po nagovoru župana Občine Komen, *Marka Bandellija, mag. posl. ved*, bodo med glasbenimi točkami spregovorili:

- *Polona Abram*, direktorica Javnega zavoda Komenski Kras, ki je organizator prireditve;
- *Verena Štekar - Vidic*, direktorica Muzejev Radovljiške občine;
- *mag. Tita Porenta*, kustosinja Čebelarškega muzeja iz Radovljice in avtorica razstave;
- *Jožef Švagelj*, čebelar iz Štanjela, pobudnik obnove in skrbnik novozgrajene čebelnjaka ter drugi gostje, ki so dali svoj prispevek k razstavi.

V kulturnem delu bodo nastopili:

- *Milan Vodopivec*, igralec in vnuk Janka Vodopivca, vipavskega čebelarja, z odlomkom iz knjige *Janko Vodopivec: Čebelarjevi zapiski* (Goriški muzej, 2016),
- *Kvartet pozavn Pihalnega orkestra Komen* in
- *pevska skupina Kulturnega društva Karel Štrekelj Komen*.

Prireditev povezuje *Urban Grmek Masič*.

Po odprtju razstave v Galeriji Lojzeta Spacala se bomo sprehodili do Kobdiljskega stolpa, v katerem se nahaja **razstava najboljših fotografij, prispelih na 1. fotografski natečaj Čebelarskega konzorcija za tržaško pokrajino v sodelovanju s Fotovideo Trst 80 na temo Čebela in med**. Natečaj se je zaključil s podelitvijo nagrad 20. maja 2017, na svetovni dan čebel.

Zadnji del druženja bomo preživeli ob Fabianijevem čebelnjaku, na Ferrarijevem vrtu in ob stojnicah z različno ponudbo.

Razstava Ohranimo čebele

o čebelah in čebelarski tradiciji na Slovenskem, obogatena s kraškimi eksponati

Lokacija: 1. nadstropje Galerije Lojzeta Spacala, Grad Štanjel

Po mnenju strokovnjakov na našem planetu živi okoli 20.000 različnih vrst čebel. Večina jih živi samotarsko življenje v naravnih bivališčih in nam, v nasprotju z medonosno čebelo, ne dajejo medu in voska. Prav vse vrste čebel pa so izjemnega pomena za ohranitev naravnega ravnovesja, h kateremu čebele prispevajo z opraševanjem rastlin žužkocvetk. Čeprav se človek že stoletja zaveda tudi gospodarskega pomena čebel, pa žal s številnimi nespametnimi posegi v naravo vedno znova dokazuje, da premalo ceni njihovo poslanstvo. Razstava zato predvsem opozarja na splošno ogroženost čebel pri zagotavljanju biotske raznolikosti, posredno torej tudi obstoja človeštva, in da smo za ohranitev čebel odgovorni vsi skupaj in vsak zase.

Slovenija v procesu ohranjanja čebel zaradi svoje biotske raznolikosti in z različnimi oblikami ozaveščanja javnosti še vedno ostaja »zelen« oaza in v svetu priznana država odličnih čebelarjev. V naši državi gojimo samo avtohtono vrsto čebele, kranjsko sivko, ki je druga najbolj razširjena vrsta čebele na svetu in okoli katere se je skozi stoletja razvijalo tradicionalno slovensko čebelarstvo.

V prvem delu razstave je predstavljena razvrstitev čebel in njihova razširjenost na Zemlji, biologija medonosne čebele in njen način življenja ter izjemen pomen čebel za obstoj človeštva. Drugi del razstave je posvečen slovenskemu čebelarstvu kot gospodarski dejavnosti in čebeljim pridelkom. Med najbolj znane čebelje produkte sodijo med, vosek, matični mleček, cvetni prah, propolis in čebelji strup. Med in vosek so ljudje uporabljali že stoletja, danes pa se čebelje produkte uporablja v tradicionalnem rokodelstvu, kulinariki, za izdelavo medenih pijač in v medicinske namene (apiterapija). V tretjem delu razstave je predstavljena bogata dediščina, ki se zrcali v strokovnem in leposlovnem slovstvu, kulturni krajini ter snovni in nesnovni dediščini in sodobni umetnosti. Skratka, kranjska sivka je bila in ostaja žlahtna spremljevalka celotne slovenske kulture.

Kustosinja razstave: *mag. Tita Porenta*

Razstavo so pripravili: *Ljubljanski grad v sodelovanju s Čebelarskim muzejem iz Radovljice, Čebelarsko zvezo Slovenije in Goriškim muzejem, Javni zavod Komenski Kras, Jožef Švagelj, Društvo čebelarjev iz Sežane in številni drugi posamezniki.*

Oblikovanje tiskovin: *Maruša Račič*

Fabianijev čebelnjak Na Vratih

(zapisal Jožef Švagelj, pobudnik obnove in zdajšnji oskrbnik novozgrajenega čebelnjaka)

Čebelnjak so zgradili v tridesetih letih prejšnjega stoletja za lastnika zdravnika Enrica Ferrarija v njegovem vrtu v Štanjelu. Zdravnik Enrico je bil Tržačan, primarij tržaške bolnice. V Štanjelu je investiral v svoje od Štanjelcev kupljene nepremičnine. Konec tedna je zahajal v Štanjel na ogled, kaj so delavci postorili na njegovem posestvu. V Štanjelu je preživel dopuste skupaj s sorodniki in prijatelji v odkupljenih in prenovljenih hišah, ki jih danes imenujemo Vila Ferrari. Vsa prenovitvena dela so potekala po zamislih arhitekta Maksa Fabianija, njegovega strica. Arhitekt Maks Fabiani je bil brat Enricove mame Tereze. V času prenavljanja starih štanjelskih hiš v Vilo Ferrari in v času preoblikovanja kmetijskih zemljišč v Ferrarijevega park je arhitekt Maks postal štanjelski župan. Zato se je preselil iz Gorice v svojo prenovljeno kraško domačijo v Kobdilju z imenom Vila Maks, ki je bila v bližini njegove rojstne hiše. Čebelnjaka danes ne imenujem po njegovem lastniku Ferrariju, kot bi bilo prav, če bi hotel odgovoriti, čigav je bil. Ime sem mu dal po človeku, ki si ga je domislil z dodatkom kraja, ledinskega imena, kjer je bil postavljen, zatorej ga imenujem Fabianijev čebelnjak Na Vratih.

Čeprav je Fabianijev čebelnjak stal v neposredni bližini, kjer je moj dom, je izginil iz moje zavesti do nedavnega. Tudi drugi poznavalci Fabianijeve dediščine, z vaščani vred, o njem niso vedeli nič. Tu pa tam je čebelnjak prihajal iz podzavesti, ko sem se spomnil na svojega pokojnega očeta. Moj oče Angel Švagelj, je bil eden izmed Ferrarijevih delavcev, ki so s svojimi rokami gradili Vilo Ferrari in Ferrarijev park. Njegov preddelavec in oskrbnik Ferrarijevega posestva je bil Andrej Grča iz Hruševice. Za čebele v tem čebelnjaku je skrbel ravno oskrbnik Andrej. Oče mi je večkrat pripovedoval, da so čebele v njem dobro delale, veliko bolje kot v kasnejšem večjem Fabianijevim čebelnjakom Pod Ključem, ki zidan s kamnom stoji še dandanes.

Zakaj je spomin na čebelnjak izginil iz kolektivnega spomina, sem si sam sebi odgovoril, ko sem odkopal temelje in ugotovil, da ni bil zidan s kamenjem, ampak s polno klasično opeko. V mislih sem se vživel v skrbni vaščanov, ki so se leta 1945 vračali iz begunstva na svoje poškodovane domove, ki jih je bilo treba usposobiti za bivanje. Zaradi lahko dostopnega gradbenega materiala v čebelnjaku, ki ga je takrat primanjkovalo in zaradi odsotnosti lastnika, je postal lahek plen domačinov. S korci z njegove strehe, so zakrpali svoje strehe, polno opeko pa so morda uporabili za obnovo porušenih dimnikov. Fabianijev čebelnjak je ostal samo v sledovih v zidani škarp, pa še te je zarasel bršljan. Temelje pa so prekrili z zemljo za zelenjavni vrt.

Čebelnjak je avtorsko delo arhitekta Maksa Fabianija. Je stavbni inventar spomeniško zaščitene Ferrarijevega vrta. Vrt pa je spomenik državnega pomena. Brez obnovljenega čebelnjaka je spomenik okrnjen, nepopoln. Likovno, oziroma prostorsko, je čebelnjak izjemna čista arhitektura, saj je v bistvu kocka pokrita z dvokapno streho. Stal je na elitni lokaciji pod obrambnim stolpom v mestnem obzidju Na Vratih. Stolp je eden izmed ključnih nepogrešljivih poudarkov v veduti Štanjela, pa naj Štanjel gledamo z vzhodne ali južne strani.

Jožef Švagelj

Razstava bo odprta do **15. novembra 2017** in bo obogatena s številnimi spremljevalnimi dogodki. Besedila na razstavi so za tuje obiskovalce prevedena v angleški jezik, vsebina je primerna tudi za osnovnošolske otroke.

Uradne ure galerije:

ponedeljek: zaprto

torek - petek: 9.00 - 15.00

sobota, nedelja in prazniki : 10.00 - 18.00

za zaključene skupine tudi izven urnika

Vstopnina:

4 € - odrasli

2 € - šolska mladina, študenti, upokojeanci, invalidi

Kontakt:

tic.stanjel@stanjel.eu

Dodatne informacije o razstavi: polona.abram@stanjel.eu.